

5705 740 4628

מלךת שעורות בין גלי בהמון של ערביים, דהו האציגאה של בהמה. ואין טפק בדבר זה למבין, כי הנמר ביר זה אין לו מזיאות כלל, וכאילו נחשב נערדר⁶⁶. וכל ענן זה מפני כי הצורה מצד עצמה ראוי לה השלים, כי זה העצם הצורה שהוא שלימה⁶⁷, וכאשר אין לה השלימות שראוי לה — כאילו היא נעדרת למגרי. והשפלה⁶⁸, אם הוא פחות ושפלה, איינו נחשב נעדר, ויש לו מזיאות מה, הן رب הח מעת. אבל זה⁶⁹ נחשב נעדר לגמרי. ובוראי יפה אמר על זה "אשניכם ישראאל וכו'".

יפה אמר על זה אשריכם ישראאל וכוכ
ופאשר תבין אלו הדברים על אמתות
מה שראי לך להבין מהם, אז יפתחו לך
שעריהם הרבה, כי בדברים הרבה תלמים בזוה
במה שאין לישראל שם מדרישה ביןוני;
או שם מושלים על הכל, או שהכל
מושלים עליהם.⁸⁰ וכבר רמזה זה התורה
גם כן באדם, אשר כבר אמרנו כי ישראל
זה אדם שווים הם.⁸¹ שכמו שיש לאדם
משפט הצורה נגד שאר בעל חיים⁸², אך
לשראל משפט הצורה נגד האמות.⁸³
ואצל האדם כתיב גם כן (גיטחת ג', ט)
"וילדו בדעת הים וגורי", ודרשו זיל' (כ"ג, ט)
יע' זכה — רודחה בדעת הים וכוכ, לא זכה
— נעשה ירוד בפניהם.⁸⁴ ולא נמצא
שיהיה לאדם מדרישה ביןונית, שלא יהיו
שאר בעל חיים מושלים בו, והוא לא
ישול בהם גם כן. כי דבר זה לא יתכן
לפי הדברים אשר אמרנו, שכasher אין
הצורה כמו שראי לחיות, או נחשבת
נעדרת לגמרי, ואז שאר בעלי חיים, שיש
לهم מציאות מה, מושלן עליון. ודבר זה
ענין בדור מאדר.⁸⁵

וועוד במדרש (ילקוט ס"ה מס' 54) "אל מוציאים ממזרים כתועפות ראם לו" (נמלց נס' 36) כי הוא מדרשו; חטאו קמעא — מוריין בעוף, שנאמר (ספ"ג ע. ל) "אפרים בעוף יחטוף"⁸⁶. זכו — מרים אותם למלחה בעוף, שנאמר (ישעיה כ. ט) "מי אלה כubb חטופה", עד כאן. ועתה ראה והבנ' כי המשיל ישראלי לעוף, כי העוף אינו כל-לב חמורי, שכן לו עבות החומר, שאליו היה בעל חומר לא היה פורה באורו, שהרי מעכבר לעליון כבידות החומר. אבל אין העוף כל בן חמרי, ודבר זהobarנו בכמה מקומות⁸⁷. ובשביל זה בעצמו יש לשראל שני בחינות: שאם הם עושים רצונו של מקום, מצד שיש לישראל מזrigה נבדלה. עליזונה — שאינן

חומראים — רואים לромמות. ואם חטאנו
קמעא, הרי כבר אמרנו כי הצורה כאשר
אין בה השלימות אשר ראוי אל הצורה
כאלו היא בטילה, כי לא שיריך חסרון מה
בצורה. הרי על ידי זה נחשב הצורה
כאילו אין לה מציאות כלל, ואנו מורידין
כעוף, כי העוף שיריך בו ירידת⁸⁸, מה שלא
שין בשאר בעלי חיים⁸⁹, והבן הדברים
כאלו מאנ'.

ובפרק קמא דמגילה (ט), גם שם אמרו
לכבר השאללה הזאת⁹. דרש רבי יהודה
“כי נפל תبول לפניו” (המכל א ג), שתי
נפלוות אלו “למה”, מלמד שאומה זו
נמשلت לעפר, ונמשלה¹⁰ לכוכבי השמים;
אם יודדים — יודדים עד עפר, ואם עלולים
טו — עלולים עד לרקייע¹¹, עד כאן^{9,12}.

(כו) ראה. הביטה וראה שלא יהיה עניין
על אף בינוני כמו שהוא המונע
בשער האמות³⁴, כי אמנים "אכלי נומן"
ואכל³⁵ לכניקם היו שברכה וקללה". והם שני
הקדומות. כי הברכה היא האלוהית יותר מזו
הפסוק, על הצד קיומר טוב,³⁵ וטקללה
היא מארה³⁶ מחסנות שלא ישג
הפסוק³⁷, ושניהם "לפניכם" להשיג כפי
מה שתבחרו.³⁸

ובפרק מציאת האשוה (כטוף טו), תנו רבנן, מעשה ברבי יוחנן בן זכאי שהיה רוכב על החמור והיה יוצא מן ירושלים, והוא תלמידיו מהלכים אחריו. ראה ריבבה אחת שהיתה מלוקת שעוררים מבין גללי בהמתם של ערבים. כיוון שראתה אותו, אמר — פרנסני. אמר לה, בתי, בת מי אתה אמרה לו, בת נקדימון בן גוריון אני⁶⁷. אמר רבבי יוחנן בן זכאי, אשריכם ישראלים בזקן שאתם עושים רצונו של מקום, אמר, אם כל אומה ולשון שולט בכם. ובזמן שאתם עושים רצונו של מקום, אז נמסרים ביד אומה שפה⁶⁸, ולא ביד אומה שפה. רב ריב רהמונו של אומה שפה.

ב' 36 זוזה אמר (פס) 'אשריכם ישראל, בזמנם שחתם עוישים וצונו של הקדוש ברוך הוא, שדבר זה וארוי אל הצורה להיות עלילונה על כלין', לכך אמר שאם עשויהם רצונו של מקום, אין אומה ולשון שלטת בהם, כאשר ראוי אל הצורה שלימה שהיא מושלת תמיד על החומר, ולא החומר מושל בה⁷². זובמן שאין עשויהם רצונו של מקום, או נמסרנו בידי אומה שפלה. כי מה שהם אומה שפלה מורדה על שהיא יותר חומרית, כי אין ספק כי השלות מורה על החומרית, שהחומרית הוא שפלה⁷³. ולא עוד, אלא בידי בהמתה של אומה שפלה, שאין ספק כי הבהמה של אומה שפלה, ועוד יותר חומרית⁷⁴ וכאשר תדע מעןין הערכיים האלו, שאוי אומה יותר פתוחה כמו אלו⁷⁵. והימנין

ב' **תועבה**: משמעו "תועבה" הוא מה שטבע אונשי מרחק מצד שהוא אדם.²¹ אבל לשון "ב'" **תועבה** ממשע' שהיערתי לך' (רש"י)²² ונפש ישראלי רDOI להעבו²³ - שמרגיל עזמו להחרוק מאכל אסור עד שנפשו קזה בו ממש²⁴, כענין "ザחעב תעהבנו" (לעיל זכו), וכדייתא במסקת בורות סוף פרק כל פסול' המודרךין (לו,א) דנבלות וטריפות נפשו של ישראל²⁵ קזה בהם. ובספריו הosiפו אלכלול בלשון "כל תועבה" מה שנקרו בתורה "תועבה", היינו, קדשים בעלי מומין שנקרו תועבתה ה"²⁶ (להלן יז,א).

"עשר תשער את כל תבואת זרעך" (יד, כב)

דרשו חזיל – עשר בשבייל שתתעשר.

סיפורו על זה רבותינו זיל (בספריו, מובא בתוס' תענית ט): מעשה באדם אחד שהיה עשיר, והוא היה לו שדה שעשתה אלף כור, והוא אותו עשיר נוטל מאה כורין למשער בכל שנה ושנה, וכן עשה כל ימי. כשהלה למות, קרא לבנו ואמר לו, בני דע שדעת זו שאני מורייש לך עושה בכל שנה ושנה אלף כורין, היזהר שתפריש מהך כורין כאשר עשית, ומת אתה האיש, ועמד הבן במקוםו. ועתה השדה נטה עיטה השדה ולא עשתה כי אם מאה כורין. בسنة שנייה בכרין כאשר הייתה עשויה בחיה האב, והפריש ממנה מאה כורין. בسنة אחרת נשתכלה וראה הבן, שהמעשר היה גדול, ואמר, שלא יפריש. לשנה אחרת נטה עיטה השדה ולא עשתה כי אם מאה כורין. ונצער על כך. שמעו קרוביו שלא הפריש מעשר, וכך נטמעה שדחו, באו כולם אצלם מלבושים לבנים ושמחים, אמר להם, כמදומה לי שאתם שמחים בקהלתי, אמרו לו, נצער عليك כי אתה בוגרموت לך כל הרעה הזאת, ומפני מה לא הפרשת מעשר כראוי. בא וראה, כי מתחלה כשבאה השדה ליזד היה בעל הבית והקב"ה כהן, שהיה המעשר חלקוlein לעניים, וכעשו שלא הפרשת חלקו אליו, הקב"ה בעל הבית ואתה כהן, שאין לך עוש: מה שהיתה עשויה מתחלה אלף כורין והפריש לך מאה כורין. וקינו דכתיב (במדבר ח) ואיש את קדשו לו יהיה, כלומר, כאשרינו מפריש כהונתו לא יהיה לו אלא הקדשים היינו המעשר. ועל זה אמרו חכמים, המרכיב מעשרותיו לבסוף בא שלא יהיה לו אלא אחד מעשר.

אם השמאלי ואמנה

כתוב במדרש פלייה: "עشر תשער" – אם השמאן ואימנה ואם הימין אשמאלה.

בניאר בספר "קול יוסף" דוחנה בין תיבת עשר שהוא לשון מעשר, ובין תיבת עשר שהוא לשון עשר אין ביניהם רק עמידת הקודה, עשר נקודת בצד ימין, וביחסית עשר ומשמעוותה בעשר נקודת בצד שמאל.

זה פירוש המדרש "אם השמאלי" – דהיינו שתעורר בשין שמאלית ותתן מעשר כראוי, או "ויאמינה", עשה אני שין ימנית ויהיה לך ממון הרבה. "ואם הימין" – שתעשה שין ימנית, ותרצה לחתער עיי' מניעת נתינת מעשר, או "יאשMAILAH" בשין שמאלית, ולא יהיה לך רק עשירית ממה שיש לך, דמכאן ואילך תרוויח מעשר ממה שחיהת רגיל.

"...ומכל צרותיו הושיעו"

אמר זוד המלך "זה עני קרא והוא שמע ומכל צרכיו הושיעו" (תהלים לד), ביאר בספר "לקוטי אברהם": ישם אנשים אשר יכולים לתת כסף לצדקה ומשתמטמים בתירוץ שאיןם יכולים, שטבע האדם כשותבעין אותו לצדקה לומר שאיןנו יכול ליתן משום שהוא גם כן עני, אבל האמת היא שיכל ליתן ואני רוחה לתת.

אמר הכתוב, "זה עני קרא" האיש קורא עצמו שהוא עני ואינו יכול ליתן, "זה שמע", ה' שומע' שהוא משקר ואומר על עצמו שהוא עני, "וימכל צרותיו החשיעו", עשויה ה' בקשתו ומצילו מן הצדקה ועושה אותו עני כמו שאמר ובאמת אמר ר' יונה ר' יונה אמר:

ס"ד "הין צויטען ממעט כספיס הילע צספה
ונחומר مكان בעט גויס חעטב חמימה וכו', וכשתבקע
חפאן צלול וחת בצעט כל מותא צויטהן הילע כהווע",
ספי זפקע כהווע מהלניך. ועוד כמלווה סגנונס כלן,
כיאן דנען נפקע כהווע, יתגלר גע"ס צויתורי בצעוות
הוות ה' - ב'.

6. שיטת היראים:uge ציוחים כבש ס"י
ברכ"ג ברכ"ג עפנ"ג עפנ"ג

טנו. בדבוקותינו מילנו כההו נוב געבען חלה ענ פי מונס.
שלפ זיין בלט כצמונו מלוכ חייז גפרוען, חלה נוב
זיטון מלוכ לדין ציבמייט לו הוזו כההר נוב ביזיג,
ו ז"ד יחייזו נמלוכ נומר מסאטן חייז וכוי וויס לינו
רוֹאֶה סמלוכ נומר מסאטן חייז וכפוסז ז"ד. ומגואר
ודשנת ביגוליס קומ דסחוג חייז נסמן מלילו, ודוווקה
המענוכ צלומל מסאטן חייז כל מפקיע כחוג, הלא
ז"ה כופין סמלוכ נומר מסאטן חייז מידן כופין על
כמהות יעוז. ולפ"ז זחראס צוועה וקמען ציס נכס
מנוט וכלו נלהקיות. כיוון זחאנס צו מילוות חייז
אלזון נומר מסאטן חייז נך, וירוג נבאה בדמעיך.

ענף ג: ביאורי הściות

אופנו קיום מצוה זו

ה) חנכה לפ' שעת ביכורים דרכ' על ידי חמייה
סמלות מבחן חי נפקע שחוץ, יתכן מלה
פזר כמלוא סגנונו כלו, והוא צייר מבחן מבחן חי, ובז'
מקיע שחוץ, דגל למרייתו נשלח שחוץ כדמישקה.
חילס לדעת כמרדי ובעמי' דסחוץ נפקע מהליכך

למיון הפקעתה דמנחה, ל"ג מס' במנוס פגנאי כלה.
ווחז זפו ביצה ברס"ג סודח גיגרוי' פ' זל' צמ"ע ס"ה.
שאג נאיב כלל מילוי חמיטה כפסים, וחווי מעסס זה,
רכניר כביזות רוג כירחציאיס דגס צלהה להMRIתו נפקע
קהורת, מומולן הָן כלהן מילוי, וככעריך כ"ה
גיגרוי' פ' זל' צמ"ע ס"ה (ז"ג רס"יו טור ג'). הולס נדעת
כר"מ דסניר דקהוח נפקע מילופקעתה דמנחה ל"ג מס'

הנזה צפורה רלה כתיה "מכן צען נויס מעדס
פעריטס. וְהַדָּבָר כְּפִמְיָנָה, שָׁמוּעַ כֵּל בֶּל מַכָּ
יו לְבָרָר יְתָה בָּרוּשָׂו וּכוֹ. וְהַבָּרָר וְכוֹה נָּךְ מַחֲזָקָ
חַמְמָן יָדָךְ" (דָּבָרִים ט"ז, ה-ט). וְכֵגֶב צְגַמְלָה גַּוְעָן
ל"ג, ב, פִּילָּבָר לְסָחָר קָרָה כְּסַמְחוֹר חָזָק לְמַצְיוֹן
צְבָעִינָה לְרָקָן שְׁוֹמֶר לוֹ מַסְמָן הָנוּ וּכוֹ פְּנַמְלָה וְהַ
דָּבָר כְּפִמְיָנָה יְעוּגָה. וְחַסְוּ מְלֹתָה כְּפִמְיָנָה כְּסַפִּיס הַבָּר
מְנוּ כֵּל מְנוּ כְּמָנוֹת, הַכָּן גַּדְרָה כְּמָנוֹת נַחֲלָקָנָ
כְּרָהָבָנָוָיָה ז"ל לוֹ סַחְוָגָן פְּקָעָן מְלָלִים צְבָעִינָה לוֹ
לְכַמְלָה עֲקוֹם וּפְקָעָגָן כְּחָזָק, וְכֵגֶב צִימְצָלָה גַּעַבָּא.

ענף א: שיטות הראשונים

הנזה צפירתם רלה כחיתו "מכן שצע ניס חעבש
סמייטס. זה דבר קסמייטס, שמען כל צעל מסה
יזו להר יטה גרעינו וכו'. ואחר וסיה לך זה מהין
חסמן ידע" (דבוריים ט"ג, ה-ט). וכנה גגמליה גיטין
ל"ג, ב, פילטו לבלוי קרלו שבמוהיר חוץ למחזינו
בצערויה לירן סיומלה לו מכם פני וכו' גנומר ובה
דבר קסמייטס יט"ב. חטו מנות קסמייט ספסיס להר
מעו כל מוני במנות, חנן גאנדר האמוהס נחלקו
ברה"ז ז"ל הוא סחוג פקע מהילויס צבזיטית לו
לכאמווע צבומו ופקיעיש כחוויז, וכמו ביינזמר בע"כ.

ט) שיטת המרՃבי נמלבי נס' גוין לוח

ב' ב' כתוב בסיס רצוי.
הציגו כוכן דבשיות מוגעת כחוג מהוליך,
והפכו לה נס המר מבטח חן, דחקעתה ומגלה
סעל ימיהולך גempt החרוב, ומולות צלמה כוח שיחנו
כמלות מטען חני. ח' ב' סדרי ב-ב', "מלך רציו"
מקוים נורזעו הציגו כוכן, נזוי ווקפי ונטפקתו על
מעצה צלחן סקית נובך נחכיזו מכזר ז' צוים, וחתך
תגשי, וכוכן מזיג כי כביך הצעירתו וכור, הרן נבנה
הכמיינש לה צה הליי ולה המר ניא מטען חן, ובמה
כיוון בענבר סדריוס ונה חמן מסען חני, תו לה
מקיז נאכטיט וכור. ח' הציג לעין כבמתה כספים
קנלוו סדריוט מוגעת מהוליך, חע'פ' צלה המר
משמען חני, לה מולה כוח דרמייה עליון צהמירה,
דרכיג זח' דזרי סדריוס וקור".

ובן דעת כלו זרוע צפ"ק דמס' עוזקה זרכ' היה
ק"ח "הפילו סוח" (סמלו) חוצנו צצ"ד נפרומ'
ולזומר חי מכם, נ"ל יחות כנוכת טל לדריין, מפני
שכתרותך כצמיינטו" ועו"ב. וע"ט ומ"ה קו"מ ס"י
ס"ז סעיף ו' וגסם"ע בס סקע"ז שביבלו נכס
קרמץ' [וcosa] נחצבות הכרז'ה ה' ח' ס"י פקע'ה
וגמייחסות לכרמץ' [ונס"י ר"י] פכת דפביישת כי
הפקעתה דמלגה נענין בזועס יעוז"ב.

זודגנה גדען בְּבִמְמַעַם מִזְוָה גַּגְכָּה דְּסֶגֶל דְּצַדְעִית
מִצְמַמֵּת מַלְיָנָה דָּזָל צְפָעָה מִסְמִיעָס וּוֹצָל

סיניאו כללו נטמע שכחן. [עי' גבעין זכ' גמאות
המלך לעל מ"ט קל"ז פרק ה', ציורי כתיבות הוות כי
לענין שמיינט קראען, דהה מי יומם וՏאָרְקָע געמאָ
ספָּקֶר מַהֲפְּקָתָה וְמַלְכָה, מ"מ מִזְוָה עַל כְּפָעַלִים
לְאַבָּוֹג נַסְס מִינָּג כְּפָקָר, וְלֹכְן גַּדֵּר שָׂדוֹ, טַף דְּצִין כְּךָ
סָוִם כְּפָקָר, גַּטְלָה בְּעַמְּכָה בְּלָה נַסְס מִינָּג כְּפָקָר
יְטַנְּג].

והנה צ"מ צוות פ"ט מכל' סמיינס ווועzel מעוחר דהס צבען חוו צערקה עליו צביעית ניכח ציעל עטה, ווק נאלה זילג יוגט כהו טזער, זיל' כר' מ צוות פ"ט מכל' סמיינס ווועzel מ"ע לאכטמיט סמלוט צמצעית סנולמר סמעט כל צעל מסך ידו. וכטזער חוו צערקה עינוי צביעית, ערער על כל חעפַך סנולמר נון יגוט לה רעסע וויה מהחו". ומזוחר דהס צבען פודער כק צל'ית חילז צויטל עטה הין קמן, ומזוחר לפ"ז) וכטמאות עטה כל קו נגאונג קהילו נסחט פהוועז וכדעתה סחינויך, ה"כ לא"ע מאכו סמאות עטה כנמינה קמן.

ו ראייתי בספר מठון יוסף נמס' פג' ע' ו' מיל' [ד' ק' ז'] שכתן בנו הור דעתה כר' מ' וכמלוות עטה לאכמיינט כו' צבוניות טומאה, אל דכיינו פטונו על המלוכה לאפקורי חוץ סוכה עדרין גאנטומו, קודס שופקע מהיליך מדין לפקעה דמלכה, ולתאן דתהמת זכו שיטט כר' ט. שכתן על במנאכ צבוניות פ' י' מ' מה' כהמזר חוץ צבוניות יהו ממעט הייא, ופי' כר' ט. "צבוניות", ר' ל' זוס החרון של צבוניות. הי' גמי נצמייניט [וטבוניות לא' ז' ה' זוקה, ע' ר' ט' ס']. ומזוחר לדטוריין קמה דין סוה שיפקורי זוס החרון של צבונית, וכטטעס כדי שיקויס כמלוות צועד סוכה טו. ודיקן גס מלטען בע' מ' שכתן צלייך פ' ט' מאטמונט "מי'ע לאכטמונט כמלוכ' צ' צבוניות וכו', וכחונגע חוץ שטרכ' ערוי צבונית ענער טל ל' ט', הרוי גלענין בנטרכ' שכתן צבונית, ומיגנן לנוונן בל'ת בטבעך ערוי צבונית. ומזוחר כפ' ל' וטרכ' כו' צבוניות גופף, וכיוו ע'י שמאפקורי חמוץ צועד סוכה טו. ולפ' ז' ט' טנן מזוח זו לדעתה כר' מ', דכמלוות כו' סוכה ופקורי חוץ נקסו ועסא, והן זאת סותר מס' וסירה לי' צבוניות גאנין צמונת כספוס כו' לפקעה דמלוך, כמו שכתבול.

פרשתנו חותמת במצוות הרגלים, שהאחרון בהם הוא חג הסוכות: "שבעת ימים תחג לה אלקיך במקום אשר יבחר.. והיית אך שמח" (דברי טז, טו). מקובל לחשוב, שבבן חגי חדש תשרי, החשובים וכבדי-המשקל שבבמס ראי-השנה ויום-הכפורים. ואילו סוכות ושמיני-עצרת, נראים כחגים משניים בחשיבותם; מעין 'מנוחה' אליה אנו יוצאים, כדי להינפש מהמתה וכובד-הראש של הימים הנוראים.

כך וכך. אך האמת היא הפוכה לחולטן: שמחת הסוכות, היא התכליות של הימים הנוראים! כל עבונת התשובה והסליחה שבתחלת תשרי, בא לגרותיק מעתנו דאגה ולטהרנו מחתאינו – כדי שנוכל לשמהו בסוכות. כי אין יכול אדם לשמהו, כשהוא דוגר למחיתו וירא מאובייו; אך אנו שבים ומדגשים לעצמנו בראש-השנה, מיהו שליט העולם האמתי; ממי כדי

באמת לפחות, ומיהוזה, היכלן לדאוג שכלל לא יהיה לנו אויבים; ואז, לאחר שנזכרנו שאנו נתינו של מלך כל-היכל, וממילא אין לנו לחוש מיריב גשמי, בעת יש לטפל בምפריעים הרוחניים: להסיר את החטא העתיק בנפש. לשם כך באים עשרה ימי עבודה התשובה הנחתמים ביום-ההפריס, בו מبشر לנו הי סליחה. עכשו, לאחר שקטודות הגשמיות והרוחניות סרו – ניתן סוף-סוף לשותה! בעת אפשר לצוות: "ויהיית אך" ורק "שמחח!" (אבי וספרנו שם). שבעת ימים שמיחסים לפני ה' מתוך תודה על הגנות והיקבים המלאים, שמחה, שגדלה בשמיini עצרת, כמובא במשנה (חולין ה, ג). אכן פדורות מאחרים, נוספת לשמיini עצרת גם עטרה רוחנית: שמחת-התורה.

זהו המבנה האמתי הפנימי, של פתיחת השנה היהודית: להציג את נ. השמחה ולהתרցז בה, בפתחה של שנה חדשה בעבודת ה'. וכל זאת, כדי שהשמחה תמשיך להווות אבן יסוד, לכל מה שנעשה במהלך השנה.

מה מפיע לאדם להיות שמח? - תחושת ה快感. לדעתו, אין לו את כל מה שהוא זוקק לו. لكن, תחושת השימוש בחקוריו, היא תנאי-מפתח לחיים קאושרים; חיים, בהם אני חי בתחושה מתמדת של הכרת-טובה, על כל הטוב שהוא מנת-חלקי. וכך ייש לעד יסוד חשוב: כדי שהלב יהיה חדש חפרת-טובה על מה שיש לי בחיי, אין זה משנה כמעט; מה וכמה אכן יש לי; העיקר הוא: כיצד אני מעריך את מה שיש לי הינו: האם לימדתי את עצמי להתבונן נכוна על המציאות, ועל מה שהעניק לי ה' ממנה?

היחס אל התורדים

הנושא הראשי שהכל נשלים בו בתחום זה, הוא הכרת-הטובה להורים. מה קיבלנו מהורינו – קודם כל את עצם החיים. בולדיהם, לא היה מתחילה מאומה. אחר-כך נתנו לנו אוכל, לבוש, דירות ושאר צרכיהם חיווניים. רוב-רובם של ההורים, מעניקים גם חום, אהבה וביתחון; ערכיו יסוד, שמלווים את האדם עד יומו האחרון, זהמעניקים לו יציבות נפשית ואושר. אין תחליף לתחושות יולדות אלה, וגם אי אפשר לרכוש אותן בכל הון שבעולם; ידוע הוא שבולדיהם, החיים הם אומללים למדי. וכן בראוני להעיר: גם מי שקיבל מהורי חינוך שגוי, זוכה להגיע כיום אל האמת – דומני שאינו פטור מהכיר-טובה להורי. שכן ההורים התכוונו לטובה, ועשו הכל במטרה להטיב עמו, לפי השקפת עולם. כך, שבנוסף לכך, לידעעה שההורים טעו בדורכם, חייבים הבת להזות גם על הרצון להעניק להם דרך טובה בחיי. רעיון זה לא נולד בימינו – על רקע תנעות התשובה שה' זיכנו בה – אלא הוא מקרה מלא בתורה:

פשתת "וית" חותמת במלילים: "וימת תורה בחרן" (בראשית יא, לב) ומיד אחרייה מתחילה פרשת "לך-לך", הפותחת בעליית אברהם אבינו ארץ. ולכאורה – נ. מעיר רשיי (שם) – הלא תורה יותר שיטו מותנו בסוף פרשת "נח"? – מפני שהדבר עלול להיראות כחילול-השם: כיצד עוזב אברהם את אביו הזקן בהרן, וועל הארץ ישראל? הרי במקומות הקרובים למניינים, חייב הוא קודם כל להישאר ולטפל באביו הקשיש. ואף שאברהם עלה ארץ בצו ה' – אבל כך ילייזו הבריות. לכן הקדימה התורה בספר שתרת מת, כדי שלא יראה ש아버יהם זלזל בכבוד אביו. (אך רשיי מוסיף, אכן זה שקר לכתוב) יימת תורה" עוד בחיי, משום שתורת היה רשות, ורשעים גם בחיותם קרוים מתים).

הבה נתבונן: מיהו האב, שהתורה אינה רוצה שאברהם יראה כי מי שאיינו מכבדו – הלא זה תורה, עובדי האלים היווע. לא זו שחינך את בניו לעובדה-זרה, אלא אף רדף את חיייהם הגשמיים כשכפרו באליות; הוא הרי וזה שחשיגר את אברהם בנו למוריד, שורק אותו לכbeschן-האש גרים גם לשՐיפת בני האחים, הרן – רשיי שם, נח). – אך למרות כל זאת: תורה

הנצת טורחות לשנות את סדר המאורעות, לבב יראה שאברהם איינו מכבד אב כזה; אב, שלפי הכרתו המסולפת העניק לבניו חינוך ראוי לשמו, ואפילו

1. רדף את חייהם בשם אותו חינוך.

אם כן, כל-שכנו אנו, שמקבלים חינוך אמיתי מהתורה, גנטוני לשאינו הטעון הגשמיות – וודאי שגם אנו נזהרים תמיד בהכרת-הטובה כלפייהם. ודומני שבמקרים ובבים, מי שגדל בבית דתי, יש להוריו דין של "רבו מובהק".
שהרי מהם למד את רוב תורהו: שמירת-שבת, כשרות, אמונה, מצות המועדים, ברכות, תפילה ועוד ועוד. אמנס אחר כך, בישיבה, העמיק והרחיב את ידיעותיו – אבל את היסודות, קיבל בבית מקרים רבים.

מה זכר היה ליריעתו? (1)
ומכאן, להכרת הטובה שבין איש לאשתו. כדי להקדים ולראות, כיצד

מתיחס ה"בעל" העליון, הקדוש ברוך הוא, ליריעתו, לכנות-ישראל:
כל' שנה לאחר יציאת מצרים לשם זיק: פתוח מתשע מאות' כשהי' בועל ישראל ועומד להחריב את ביתו, הוא מוסר להם ביד נבאו: "זכרתי לך חוץ נוריך אהבת כלותיך, לךך אחורי במדבר הארץ לא זרועה" (ירמי ב). איזה חסד זכר היה לישראל! – שהסכים לצאת ממצרים אל המדבר הגדול, מבלי שאלה: מה נאכל ונשתחה במדבר (וש"י שמות יב, לט). את הייחד"ה הגדול והנוראה זהה – ה"הינו יכול לשוכות ליריעתו". ואפ' שעצם,

פשוט ברחינו מבית-העבדים האים בו חיינו – אבל היה ברחוינו זכר לנו

את בחסד, שי' הוalon בטובנו ליצאת מבית עבדים, להיות לעם סגלה.

ולפוארה, בכל זוג שמחתן, יש דמיון לעניין זה שבין לנשות-ישראל וזרותה.

אמנם לא כל אדם לוקח את אשתו לארץ לא זרועה ממש, אבל כל אדם,

מתחיל בעצם לבנות עם אשתו משחו, הדומה מאוד לא זרועה. היא

היא יודעת לבדוק מיהו בעל, כיצד יתנתג אליה, ולאן יוביל אותה;

גידול הילדים הוא דיعلوم עבורה: כיצד יגדלו אותן? האם יפלו כל העול

עליה? – ובכל זאת, היא הולכת אחורי במדבר החיים, ונונתת בו אימון

מלא, בטוב – וחיללה – ברע. וכן בינה הנביאה מלאכי (ב, יד) את האשת:

"ויהי תברתך ואשת בריתך" – כורתתאות ברית עד מאה ועשרים! האין

זה בבחינת "לכתך אחורי במדבר הארץ לא זרועה"!!

ומזוע בכל זאת רואים פioms מריבות וגורושים, לא עליינו! – בגלל מידת זו

של חוסר הכרת הטוב; אדם אינו מצליח להכיר, להזות, את הטוב שהוא

מן-חילוק. נכוון שלדעתו רית הלל, "אפילו הקדיחה תשילו" כבר יכול

הבעל לגרש את אשתו גטו. אם נרנו גרשום, מען גירושין בעל-קורחה

של אשה) – אבל גם ללא תקנות: גם אם מותר לבעל לארשה מפני שהיא כל

נחרך – אבל האם כך ראוי-על-פי הירוש? בغالל שהקדיחה פעם את התבשיל,

דינה גירושין?! אלא מה: אצל הקדוש-ברוך-הוא – מידת טובה גדולה פי

חמש מאות! הוא זכר מעשה קל, גם לאחר אלף שנה; ואילו אצל אדם

כּוֹיִ-טובה – התבשיל המקודח גדול פי חמיש מאות! הרי היא התכוונה

לשיל לך, ובטעות שמה מעט יותר מלך, או שהקברה טפנה אליה ובניתים

התבשיל נשך – נ, אז על כך צריך להתגרש?! .. .

כל ימי פָּמָן רעים

ישנים שני סוג בני אדם, שאינם יכולים לקיים דברי חז"ל: "חביב אדם

לברך על הרעה, כשם שהוא מברך על הטובה" (ברכי נד). האחד, הוא טוב

לב. תמיד טוב לו, תמיד שמח; מעולם לא חש מהyi רעה – כיצד איפוא

יברך על הרעה? כך אמרו על ר' זושא מן-אפסוף, שלמרות עוני המרוד

וקבוצותיו, מעולם לא חשב שחיו קשיים. זהשען שאינו יכול לברך, הוא אותו

"עוני" שכלי ימי רעים בעניינו – כיצד איפוא יכול לברך על הרעה, "...כשם

שمبرך על הטובה"!!! הלא מימי לא הייתה לו טובה, לפי עניות-דעותו.

ומזוגמה הכלולת לכך בתנ"ך: המן. הרי הוא המנסה למלך, שככל השרים

כוורעים ברגע שרואים אותו; אשתו – מרשעת בדיקן כמותו; זיווג מושלים,

משם כמו זוג ערבים (...). יש לו עשרה בנים, בדמותו כלכלמו, ויש אומרים

שהרבה יותר מעשרה (מג' טו); יש לו עשר עצומים (שמ' ט) – ולמרות כל אלה

הוא מצהיר בקול שבור: "וְכֹל זה איננו שׁוֹן לֵי" (אסתר ה, יג). מודיעו! כי מבין

כל אזרח הולם, יש יהודי אחד שאינו כורע. ואם כן, אז מהי מזוע-תבנית

בעייחודי אחד, ולא בשאר אזורי העולם שכורעים לו? הרי אין מחייב כל-כך יהודים; ובעצם, כבר חרצת את גורלו וגורל עמו להריגה - חייו - רענוד שומן - אז מה אכפת לך כל-כך אם...

— אבל לא! האשת, הבנים, העושר והכבוד, כל אלה הם **באיין וכאפס**, מושם
שבשנה הקרויה יchia עדין בעולם אחד (שכבר נידון לימותה) שלא
ישתוווה לו. האין זה "כל ימי עני רעים"? יש לו כל טוב שבעולם – ואין
חווא יכול ליהנות ממנו. הנה לנו בבירור הכלל בו פתחנו: כדי להיות שמח
אין זה משנה כמה יש לי, אלא עד כמה אני יודע **להעריך את מה שיש**.
ובאמת, מודיע המן איינו מסוגל לשמהוח בחלקו? – מפני הגאותו. אותה מידה,
המניעה את האדם לחשוב שmagiu לו הכלל. המן **בטוח** בלבו, שאין בעולם
אדם יקר ממנו: "למי יחפץ המלך לעשות יקר יותר ממוני!!" (אסתר, ו, ח);
יזוע (אס"ר, ג, י) שכ"ל **"מלך"** שפמגילה כוונתו למלך העולם... המן חי
בצחואה נדאית, שגם החשגה העליונה רוצה בכבודו. לכן, כל כבוד שיישיג
אין בו די. להבדיל, אצל הצדיקים – בדיק להיפך; כל כבוד הוא עבורם
יותר מדי: דוד המלך אומר: "ויאנני איש רש ונקלה" (ש"א יט, ט). משה
תמה: "מי ארכי כי אלך אל פרעה?" (שמות ג, יא). "הנה אלפי הדל **במנשה**",
אומר גدعון (שופו, טו), ושאלול המלך טוען שמשמעותו היא הצערה בבניימין,
וכיצד יתאים למלווכה (ש"א ט, כא). – **כולם חיים בצחואה, שקיבלו יותר**
מן?

חינה לשמה בכל הישג רוחני!

כל מה שדיברנו בו עד עתה, הוא בדברים שניתן לכלול אותם במלחה: גשמיים. אדם צריך לשמהות ולהזות, על כל הగשמיות שהשפיע עליו הבורא. אלא שגם בתחום הרוחני, אסור להיות "כלימי עני רעים". ונביא דוגמא קיצונית, עד כמה צריך אדם לשמהות בהישגיו הרוחניים, גם אם אינם ברוט הקמעה ועליו לשפרם. ישנים שני סוגים יהודים, שמאחריהם לתפילה שחרית: האחד ממהר להגיע, אך מוצא שהציבור אמר כבר פסוקי דズמורא: "איו ווין" - הוא חושב לעצמו בזעף - "שוב הגעתו ליארדיי".

והשני, נכנס כמה דקות אחריו – וככלו זורח מאושר: "ברוך הוא! היות הצעתי לישתבחה!"... ודאי שלא באנו לעודד איחור לתפילה; פשוט שחייבים להגיע לתחילת התפילה, וברוחניות שוואפים תמיד ליותר – אבל גם אסור להיות "כל ימי עני רעים". נקבעו לנו זמנים מיוחדים, בהם נצטער על המצדלים שלנו: יש ארבעים ימי תשובה באלו, ועשרת ימי דין ויראה בין ראש השנה ליום-הכפורים, ובهم אנו מותודים ומתחרטים. יש יומי-כיפור קטע' בערב ראש-חודש, ובכל יום מושלבים בתפילה קטיעים של יודז ותרטה – אבל אסור בשום אופן, שאדם ילך שבור ושפוף כל יומו! אסור להפוך את החיים ל"ימים נוראים", גם אם מאתרים לתפילה או ללימוד.

ב' **ט' ט' ט'** בקרוב ימות השנה, יציג אדם לעצמו דוקא את מעשיו הטובים ; את מה שכך השפיק. וגם אם ביטל שלוש מתוך ארבע שעות ה"סדר", וכן צריך להחזרות על כך ביום-כפור – אז מודיע לא ישמה על השעה שבה כן لماذا?... **ט' ט' ט'** הרי בשעת זו למד דברי אלקים חיים, זכה באושר עצום, לו ולכל ישראל עד עולם – וכי לא צריך לצאת על כך **בריקוד נלהב!** ושוב, איini מעודד אחרים ל"סדר", ח"ו – אבל גורע מכך יהיה, אם נלק שפופי-רוח בגלל איחור ל"סדר". אלא זהה העצה למאחר: **לשםך מיד**, על שככל הגיע לבית-مدرسة! (פעמים בעולם זוכים לכך); על **שזכה** לחיות בארץ חמדה, ללמידה תורה אלקים חיים; **שיתעורר** להזדהות על הטובות העצומות הללו. ומתחז שמחה זו, יבוא עם הזמן **לשוגם** על מה שפגם בבייטול תורה.

שלוש פעמים ביום אנו אומרים את הפסוק: "יְפֹתֵח אֶת יָדֶךָ וִמְשֻׁבֵּעׁ לְכָל חַדּוּן" (ותהיל קמה, טז), יודע, שams לא כיון בו, חייב לחזור לש�ע אויה נא, זו. יש בספר פירושים לירצון, ודומני שאחד מהם הוא: ח' "משביע", גנות, כל חי', אפילו לגוי, רצון - שבעות-רצון מחייב, ממעשי-ידיו. נמצא,

...ח'... (אבות סוף') – כנראה שימושו פגום בפיות שלו; באורחות חייו. הוא מקבל מאתה ה', ואינו מצליח להעריך זאת נכונה; אינו מסוגל לשמהו בכך.

ב' אין שמחה, כופרים בכל טובת
והחריגל עושה את שלו. כשהאדם מסוגל לעצמו תוכנה של חוסר שביעות-רצון, של מרירות – הוא לא יכול לשמות, גם בטובות הגודלות ביותר שיקבל: הנה נתן ה' לישראל תורה אמת, והם שמעו את קולו בדבר אליהם. הרי לאוטו דור לא היו ספקות שיש לאנשים בימינו, באשר לאמיתות התורה. כולט היו בדרגת נבואה במעמד הר סיני, והאמינו בלב שלם שהם עם סגולה; שה תורה היא אלקית, ושהמצוות מקנות חיי עולם. וכי יש לך מתנה טובה יותר מן התורה!! – והנה למרות הכל, תיאורה התורה את נסיעתם מהר סיני, כי יוציאו מהר ה' (במדי', לו) – פירשו חז"ל: כתינוק הבורת מבית הספר (שבת קטז. תורה: פורענות). ומניין להט? – מכך שהיה צריך לכתוב: וישעו למקומות כלשהו) ואילו כאן נכתב יוציאו מהר ה' (רמזו), שטרות הנסעה הייתה לצאת מאותו מקום, ולא להגיע למקומות מסוימים. ומדוע ברחו מהר ה'? – כי כשחנו למרגלות ההר, היה משה חזר מאוחל מועד ומביא מצוות חדשות שלימדו ה': קרבנות, דיני מצורע, ציצית, שרוט – זי! רtan חלק מהעם; אם לא נברח מכאן, מספר המצוות עוד יגיע לאלפים! ובעוד ה' מצד', מעלה את הענן כדי שימחו לארץ ישראל, הרי שחלק מהעם שמח לבורות "מהר ה'", הר מצוות ה'.

ג' בלשונו היינו אומרים: חלק מהעם, מחהה כבר לסוף "הזמן"... לסגור את הגמרות, לצאת מבית ה', מהישיבה, וללכת לאן-שהוא. חז"ל אומרים, שזו מידתו של תינוק ונער מתחת לגיל מצוות; של מי שאינו משכיל להבין, שעושים עמו טובת. כיצד חיש ילד בבית-הספר? הוא רואה בלמידים על מיותר, ומתקשה להבין שהם גודלו לטובתו, למען עתידו. והנה גם בבית הספר של הגבורה, מרגיגים ישראל כאלו תינוק; אין הם מעריכים את העבדה, שניטן להם לשבת בשלווה ולעסוק בתורה.. בדיק במוני, שאין אלו מבינים את הטובה שניתנו לנו ה', שאנו יכולים לשבת בישיבה ולעסוק בחיה עולם.

לשםך בעשיית המצוות!

אמנם, התורה מעידה שלא כולם היו כאלה:

ד' היו אנשים בישראל, שלມורות שנטמו בעת שעסקו במצוות – לא היו מוכנים לוותר על מצוות קורבן פשת. הם חビינו, שגם אם יש להם "תירוץ" מצוין, הרי שאי קיומ מצווה הוא גירעון, חיסרונו בנפש! והם באים ושאלים את משה בכאב-לב אמייתי: "למה גראע לבליyi המקירב את קרבן ה' במלעדי" (במדי ט, ז). כי "אהב כסף...", דורותים חז"ל, מי שambil מהו ערכה של מצווה, "...לא ישבע כספ'" לאולם (קהלת ח, ט; מכות ז); חפש כל דרך לקיים מצווה, גם אם אין תייבתה. ידוע על גודלי ישראל, שיחסו לקיים מצוות שאין מצויות: הגר"א קנה חלקת שדה בחו"ל, כדי לקיים בה מתנות-עניות של לקט, שכחה ופהה. חוב פרנק כותב בספריו, שהוא וחבריו קנו פעם כבש, כדי לקיים מצוות נתינות זרע, לחתים וקיבה לפהן. בדים ריכאו, בהתלהבות של קודש, נבחן חיבור המצוות של האדם.

ויש לזכור, שלעתים, טובעים מן האדם מזוע לא שם לקיים מצוות: הגדירה ב"מנחות" (מא) מביאה, שרבע קטינה פגש מלאך שהוכיח אותו: מה יהיה? בחורף אתה לובש סרבל שפטור מציצית (ישיב בו רק שתי כנפות – רשיי) ובקייז אתה לובש סדין, שגם הוא פטור מציצית, או מתכלת (מחליקת ב"ראשונים" שט). תמה ורב קטינה: ומה אין בשורה לכך? הרי שני הלבושים הללו, אכן פטורים מציצית לפי הדין. וכי מעונישים על אי קיומ מצות-עשה? החיב למלאך: בזמן של רוזו מן השמים - מעוניינים גם על כך.

ו' וקשה: הרי התורה לא חיבה ללבוש בגדי ארבע כנפות החיב בציית,

ומזוע עונש מי שלא לבש זאת? וכי בעצם רוזו מתעות המשפט, חייו? – מסביר רבנו יונה (שעיית ג, כב), שזמןicus, טובעים מזוע לא חמדת את יופי המצוות ושכחה! מזוע לא חיפשת דרכיהם, איך בכלל זאת לקיימה? ציצית שקיומה קל, שמוסיפה קדוצה באמם (ספר במד' ט, מ) וושכברה כה גדול –

כיצד לא התאמץ להוציא יד ולקח את האוצר? אין זאת, אלא שאין
מאמין שיש כאן אוצר... ועל כך מטעורר קטרוג, בשעה שיש רוגו בעולם.
ויש מדרש נורא בעניין זה: כשודד נרדף בידי שאל, נזדמן ששאל נכנס
לבדו, למערה בה התחבאו דוד ואנשיו (ש"א כד, ג-טו). אנשי דוד, ראו בכך
הקדמנות פז להתפטר מאויום: "הנה היום אשר אמר ה' אליך, הנה אנכי
נתן את איבך בידך!" (שם, ח); הלא "הבא להורגך - היטכם להרוגו!" (סנה)

עב). דוד התקרב בלאט אל שאל, אך במקום להרוגו, רק כרת את כנף
מעילו. לאחר ששאל התרחק קרא אליו דוד, ובכך המעיל שבידו שימש לו
כזרחה שאינו שונא את שאל; שהרי היה סמוך אליו ויכול להרוגו בקלות.
והנה פ"א אמר בכריתת המUIL: "... נזכיר את כנף המUIL אשר לשאול ב글ט",
וכאן מוקדש פסוק שלם, לתחרות דוד בעקבות המעשה: "ויהי אחורי כנ',
ונזק לב דוד אותו, על אשר ברת את פנף אשר לשאול" (שם, ח). על מה ולמה?
"ונזק לב" הוא ביטוי נדר בתנ"ך, שכמותו מופיע רק עוד פעמי אחת: "ונזק לב
דוד אותו" על שיזום את מנין ישראל, שהפיל שביעים אלף חללים (шиб כד, י).
ביטוי זה, מבטא איפוא כאב-לב נורא; מזוע לחש כאן דוד כאב מה עז? –
אפשר לומר: על שהיתה בו לרוגע מחשבה, להרוג את שאל; אבל פשוט
הפסוק אומר, sclבָּה הַכֹּא... על אשר בְּנֵת את כנף אשר לשאול!

– עגנה רב נחמה במדרש (יליש, ב, קל) תשובה מודהינה: דוד, הנרדף למות
במדבר בחוסר-כל, חזיע עמוות לא על שאויבו ימישיך לבקש את נפשו;
לא על שיאלי לחתנן למעט אוכל, מנבל קובל הכרמי – אלא על "шибיטלו
מצאות ציצית שעה אחת"... המקה האנשה שבלב דוד – אותה מכח של
מיתת שביעים אלף מישראל – היא משומעם הפיכת כנף-הבדג לעגלה,
אויבו אינו מקיים מצות ציצית! לא שהוא-עצמם אינו מקיים, אלא
שאויב-נפשו אינו מקיים, באнос, וגם זאת לשעה אחת" בלבד, עד שיגיע
לארמון וילבש מעיל חדש! הנוכל אי-פעם להשיג, מיהו דוד המלך? ...

צ. כל kali יוצר וגוי. הנה הגוים בכל
הדורות רוצים להעבירנו מאמונותינו חי' בכ'
דרכם, א' ע"ז גנות ושמדות וצרות כ' כי ע"ז
ויכוחים ופיטויים והבטחות ודברם רכים וכמ"ש
(שה"ש ז' א') שובי שובי השולמית וגוי ערשי
שם, נעל ב' הדברים הבטיחנו כאן שלא יוכלו
לענ' ונגד הא' אמר כל kali יוצר עליך לא יצלח,
ונגד הב' אמר וכל לשון תקוט ארך למשפט
תרשי, הנה נגד הא' יש בין שצילנו כינוי
שרודפים אחרינו ממשום שאנו עבדי ה' וכמ"ש
בבמדבר"ר פ' מטות (פרק ס' ב') דליך נקרוא
נקמת ה' ע"ש וע"ז אמר זאת נחלת עברי ה'
ההינו שmag'ע لهم בדין כמו נתלה, אבל נגד
הוב' אין מאי' בדין כינן שתלי בבחירה ובידינו
שלא לשם להם ומ"מ הבטיח שלא יוכל לנו
וע"ז אמר וצדקה מאי' שוה בדרך צדקה
(ווראוני שיעיר הדבר כבר כ' הרמב"ם באגדת
תימן).

(9)

(14)

נ

(15)

646
3 (6)

(16)